
NOTISER

Mea culpa, mea maxima culpa

I Folkvett 2022:2 uppgav redaktionen felaktigt i "Medverkande i detta nummer" att Roland Uhrberg är professor emeritus i livsåskådningsvetenskap. Även om det är en tjusig titel så visade den sig vara felaktig. Förutom att vara pensionerad analytisk kemist så är Roland sekreterare för VoF Uppsala samt en av föreningens revisorer – ett uppdrag han uppenbarligen sköter alldeles utmärkt då detta fel påpekades med vändande post! Fadäsen orsakades av att dåvarande nummeransvarig hade så usel framförhållning att han inte hade tid att fråga

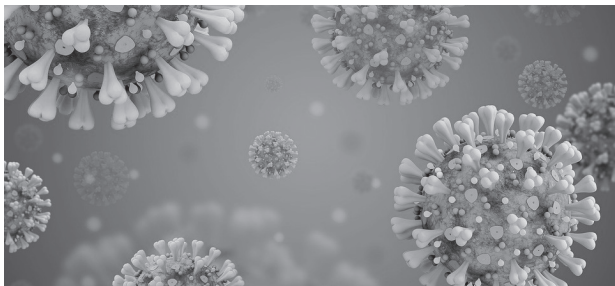
Roland utan tyckte det var en god idé att googla fram titeln – i stressen blandade han ihop Roland med en annan person. Nummeransvarige för Folkvett 2022:2 tar fullt personligt ansvar för detta misstag.

LK/DK

"Gilla denna studie": skärmtid tycks inte samvariera med psykiska störningar

I en nyligen publicerad metaanalys (att man gått igenom forskningsläget genom att sammanställa resultat från många tidigare studier) kunde man konstatera att det inte

NOTISER

tycks finnas något samband mellan skärmtid och psykiska problem. Studien har dessutom ett fyndigt namn: "Like this meta-analysis: Screen media and mental health".

Studien visade att skärmtid inte tycks spela någon roll när det gäller självmordstankar eller andra psykiska problem, kontrollerat för faktorer som tillbringad tid på sociala medier eller smartphones.

Källa: Ferguson, C. J., Kaye, L. K., Branley-Bell, D., Markey, P., Ivory, J. D., Klisanin, D. et. al. (2022). "Like this meta-analysis: Screen media and mental health". *Professional Psychology: Research and Practice*, 53 (2), 205-214.

DK

Den som börjar tro på en konspirationsteori anammar lätt fler, visar ny studie

En grupp amerikanska och brittiska psykologiforskare har studerat hur sådant kan gå till i praktiken.

Resultaten som publicerades i tidskriften Plos One, visar hur en enskild konspirationsteori om covid-19-pandemin lätt kan fungera som inkörsport till tron på förekomst av valfusk i det senaste amerikanska presidentvalet.

Först frågade forskarna flera hundra amerikaner hur mycket de trodde på någon av de vanligaste konspirationsteorier som spreds om coronaviruset. Deltagarna fick också

NOTISER

frågor om sina politiska uppfattningar och hur mycket de trodde på andra spridda vanföreställningar. Sex månader senare fick försökspersonerna svara på om de trodde att det förekommit fusk i valet i november. Som väntat var personer som hade trott på en covid-konspiration vid första tillfället mer benägna att tro på valfusk, med hänsyn tagen till politisk hemvist. Dessutom trodde samma personer mer på andra konspirationsteorier än de gjorde ett halvår tidigare.

Teorier om sammansvärjningar, dolda agendor och undangömda sanningar verkar sätta i gång psykologiska processer som ökar mottagligheten för andra, liknande teorier.

Har man väl börjat tvivla på forskningen och på samhällets institutioner i en fråga leder det lätt vidare menar forskarna.

Källa: Gunther, Maria. "Konspirationsteorier om covid öppnar för fler". *Dagens Nyheter*, 2022-10-30.

MWT

Status viktigast för upplevelsen av vin

Vid en studie som gjordes vid Stanforduniversitet fick testpersoner dricka vin i en fMRI-scanner, som avbildar hjärnans aktivitet. De fick dricka fem viner från drygt 50 kronor till knappt 1000 kronor flaskan. De dyrare vinerna

NOTISER

beskrevs då som godare med mer komplexa smaker. Men i själva verket hade testpersonerna bara fått tre viner – två av vinerna hade fått två olika priser, ett lågt och ett högt. De "dyrare" vinerna blev med hjärnans hjälp faktiskt godare. När man tittade på hur hjärnan processade informationen var det tydligt att när testpersonerna fick ett vin som de trodde var dyrare, aktiverades de delar av hjärnan som upplever välbehag mer än när de drack ett "billigare" vin.

Enligt Predrag Petrovic, psykiater och forskare vid Karolinska Institutet, handlar det om vi tror att en dyrare produkt ska vara bättre, smaka godare, eller ha andra fördelar. Just vin och upplevelser av annan mat är extremt starkt påverkade av modeller som signalerar status. Om smaksignalerna inte stämmer överens med modellen vi har byggt upp, måste hjärnan försöka lösa det. Blir det mycket fel kommer en felsignal och hjärnan behöver ändra modellen. Men den kan vara ytterst robust och hjärnan är ovillig att släppa den. Då arbetar hjärnan informationen

från smaksinnet så den passar in i modellen i stället för att erkänna verkligheten.

Källa: "Därför gör priset dyrt vin godare" av Annika Berge. *Råd och Rön*, oktober 2022

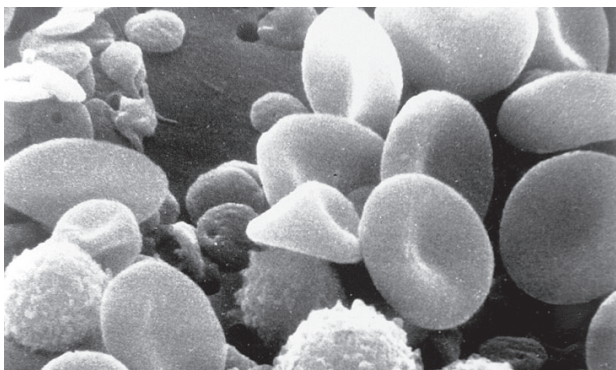
MWT

Senaste stolligheten inom skönhet: mensmask

På TikTok kommer trender lika snabbt som de går, vare sig det gäller koordinerade dansvideos eller livsstilsråd. I skrivande stund har trenden #periodfacemask med 6,4 miljarder visningar förhoppningsvis fallit i glömska. Den handlar, kort och gott, om att smeta menstruationsblod i ansiktet. Om det är för att komma närmare sig själv och kosmos eller att bli av med akne varierar.

När *Damernas Värld* rapporterade om trenden konsulterade de hudläkaren Petra Kjellman på Diagnostiskt Centrum Hud. Hon avfärdar mensmasken som ofarligt trams. Det kan finnas anled-

NOTISER

ning till att oroa sig för infektioner om huden inte är intakt eftersom varken mensblod eller underliv är sterila, men å andra sidan har nog många gamla burkar med hudkräm i badrumsskåpet som knappast är sterila, tillägger hon.

Mensmasken är bara en ny variant på ett gammalt tema. 2015 testade influeraren Kim Kardashian så kallad "micro-needling" – en procedur där små nålar punkterar huden i ansiktet för att för att stimulera kollagen för att uppnå en föryngrande effekt. Under hashtaggen #VampireFacial blev det internethistoria och, likt en vandringssägen, har in-

cidenten med tiden förvrängts till att "Kim K" en gång smetade in sin moderkaka i ansiktet.

Men hon var inte på långa vägar först med att använda blod för föryngrande eller på annat vis fördelaktiga effekter. I början av 1600-talet ska den ungerska adelskvinnan Elizabeth Báthory enligt legenden ha mördat och torterat hundratals unga kvinnor, vars blod hon sedan badat i för att bevara sin ungdom. Låt oss hoppas att influerarna på TikTok inte tar blodmasktrends riktigt så långt.

LK

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER

I varje nummer av Folkvett deltar en rad olika skribenter med bidrag. Här följer en kort presentation av skribenterna i Folkvett 2022:3-4.

Robert Aschberg är journalist, programledare och Årets folkbildare 2004. Mest känd är han för TV3-program som *Insider*, *Diskutabelt*, *Trolljägarna* och *Grannfejden*.

Pontus Böckman är civilekonom och ordförande i VoF:s riksstyrelse. Han är också co-host i den engelskspråkiga podcasten TheESP, The European Skeptics Podcast, och ledamot i styrelsen för ECSO, the European Council of Skeptical Organisations.

Christian Dahlström är författare och journalist inom området psykisk ohälsa. Han driver podcasten Sinnessjukt och utsågs till Årets folkbildare 2019.

Torbjörn Fagerström är professor emeritus i biologi på Lunds universitet och Årets folkbildare 2001.

Jacob Gudiol legitimerad fysioterapeut, författare och skribent med inriktning på träning, kost och näringslära samt Årets folkbildare 2021.

Maria Gunther är vetenskapsjournalist på Dagens Nyheter vars vetenskapsredaktion utsågs till Året folkbildare 2016.

Olav Hammer är fil. dr. i religionshistoria, författare och Årets folkbildare 2002.

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER

Sven Ove Hansson är författare och professor i filosofi vid KTH. Han är redaktör för den filosofiska tidskriften *Theoria* och ansvarig utgivare för Folkvett. Han var VoF:s förste ordförande (1982-1987) och var medlem i riksstyrelsen 1982-2013.

Lars Hedenäs är docent i systematisk botanik och forskar om genetisk diversitet inom och mellan arter samt kring arters evolution. Han är 1:e intendent på Naturhistoriska riksmuseet, har mossor som specialområde och satt i VoF:s riksstyrelse för en herrans massa år sedan.

Gunnar Hillerdal är en historieintresserad docent i lungmedicin. Numera är han pensionär men fortsätter med sin forskning.

Joacim Jonsson är psykologstudent och har bland annat suttit i VoF:s riksstyrelse.

Dan Josefsson är en prisbelönt frilansjournalist och författare samt Årets folkbildare 2013.

Lotten Kalenius är filosofie kandidat i kulturvetenskap och egenföretagare. Hon är sekreterare i VoF:s riksstyrelse och har gjort en del översättningar för föreningen, bland annat *Handbok i Debunkning 2020* och spelet Cranky Uncle.

Dan Katz är legitimerad psykolog och psykoterapeut, psykoterapihandledare och författare. Han är ledamot i VoF:s riksstyrelse.

Bengt af Klintberg är etnolog, folklivsforskare, författare, konstnär och Årets folkbildare 1994. Mest känd är han för sina böcker om vandringsäppler som *Råttan i pizzen* (1986), *Den stulna njuren* (1994) och *Glitterspray & 99 andra klintbergare* (2005).

Dan Larhammar är professor i molekylär cellbiologi. Forskar inom neurobiologi, farmakologi och evolution. Tidigare ledamot i styrelsen 1997-2018, ordförande 1998-2004. Dan är nyligen återinvald till VoF:s riksstyrelse.

Åsa Larsson är en journalist som en del av Källkritikbyrån, då Viralgranskaren i Metro, utsågs till Årets folkbildare 2014 tillsammans med Jack Werner och Linnea Jonjons.

Jonathan Lindström är arkeolog och författare samt Årets folkbildare 2007.

Eric Rådstam är fotograf och tidigare egenföretagare med stort intresse för historiska händelser som Estoniakatastrofen. Driver sedan hösten 2021 Youtube-kanalen Estoniaveckan där alternativa hypoteser granskas kritiskt.

Jesper Rönndahl är vetenskapskomiker och programledare. Han var del av Sveriges Radios produktion *Institutet i P3* som utsågs till Årets folkbildare 2015.

Agnes Scott är från söderort i Stockholm, utbildad socio-nom och arbetar idag som diakon.

Anna Wallman är högstadielärare i matematik och NO-ämnen. Hon sitter i styrelsen för VoF Göteborg och är nyligen invald i riksstyrelsen.

Åsa Wikforss är författare och professor i teoretisk filosofi. Tillsammans med Fri Tanke Förlag utsågs hon till Årets folkbildare 2020.

Teddy Winroth är psykolog, kriminolog och psykoterapeut. Han har mycket erfarenhet av att arbeta med stressrelaterad problematik, brottsoffer och traumatiserade människor.

Maria Wold-Troell är filosofie kandidat i kemi, biomedicin med mera. Hon har arbetat med epizootologi, i läkemedelsindustri och som IT-konsult. Hon är pensionär och har egen firma inom IT. Producerar böcker, webbsidor och annat. Styrelseledamot i VoF Uppsala.